

Značaj kršćanske obitelji u suvremenom društvu

Mladen Jovanović
Biblijski institut, Zagreb
mladen.jovanovic@zg.htnet.hr

Sažetak

Bog je ljudima, koje je stvorio na svoju sliku i priliku, dao da žive u obiteljima, gdje oni tu njegovu "sliku i priliku" trebaju ostvariti i potvrditi. Zato je kršćanska obitelj tako važna karika društva. Vrijednost crkvene zajednice najbolje se potvrđuje (ili osporava) kršćanskim obiteljima koje crkvenu zajednicu ostvaruju. U suvremenom društvu otuđenih pojedinaca kršćanska obitelj ima još istaknutiju ulogu.

Ključne riječi: *obitelj, brak, društvo, crkva, kršćanske vrijednosti.*

Na samom početku Božje riječi čitamo vrlo često citirane riječi: "Na svoju sliku stvorio Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvorio, muško i žensko stvorio ih" (Post 1,27). Ako smo dovoljno iskreni, znamo da naša ljepota, dobrotu, darežljivost, dobrohotnost, spremnost na bezgranično opraštanje i mnogi drugi atributi koje Bog posjeduje, nisu ono što nas čini Bogu sličnima. U čemu i gdje je onda ta sličnost? Možda u tome što je Bog u svojoj božanskoj biti, u svojoj trojedinosti, u osobama Oca, Sina i Duha Svetoga koji su savršeno, nerazdvojno i vječno – jedno! Samo površnom čitatelju Biblije može promaknuti činjenica o skladu i nerazdruživosti ovih božanskih osoba. I tu je pred nas ljude stavljena zadaća u kojoj se dokazuje i uvijek ponovo preispituje ta naša "sličnost s Bogom, Stvoriteljem".

Svatko je imao priliku iskusiti što znači uspostaviti i održati zajedništvo među ljudima. To može biti odnos prema braći i sestrama s kojima smo odrastali, odnosi s roditeljima (ili roditeljem, ako smo ostali bez jednoga od njih), odnos u bračnoj povezanosti supružnika, odnos u ulozi i zadaći roditelja ili čak odnosi u širem porodičnom krugu, kao i u svim drugim međuljudskim odnosima.

Postoji li bolja slika povezanosti i predanja od sklapanja bračnog saveza? Sigurno nam u ušima zvone ona snažna obećanja: "u dobru i u zlu, u bogatstvu i neimaštini, u zdravlju i bolesti – dok nas smrt ne rastavi!"

Nismo li mi ljudi zaista na tu i takvu sliku stvoreni? Nije li to naš "duhovni genetski kod", duboko usađen u našu svijest? Nije li srž Isusova nauka "da svi jedno budu" i da je ta "jednost" vječna i goruća želja našega Stvoritelja i Otkupitelja?

Vratimo se ženidbenom savezu, onome gdje sve počinje i, vrlo često, sve završava. Onome na čemu mnogo toga stoji ili mnogo toga pada. Ljudi ulaze u ženidbeni savez najčešće iz sebičnih razloga. Pustimo sad na stranu romantična razmišljanja o čistim i velikim ljubavima, o samoodricanjima i svemu ostalom što je najčešće puka prašina u oči kako bi se prekrili pravi motivi. Ljudi se žene i udaju kako bi ispunili svoj život, kako bi dobili svoju djecu, imali svoj dom, ostvarili svoju obitelj i kako bi nešto postigli – za sebe. Oni traže osobe koje njima odgovaraju, koje se njima prilagođavaju, koje ispunjavaju njihove snove i nadanja. Većina ovih elemenata nije ugovorena prije dolaska pred oltar i zato borba u ringu počinje čim se začuje udarac u gong.

Kršćanski brakovi, temelji kršćanskih obitelji, trebaju prije svega Božju pouku i Božja pravila igre. Vjerojatno ovdje očekujemo zapovijed u kojoj su sadržane sve ostale zapovijedi Božje, o tome da treba prvo voljeti Boga svime što jesmo i imamo, a onda bližnjega svoga, kao samoga sebe, jer to već dobro znamo i umijemo. No čini mi se da nas Gospodin potiče na korak koji ovome neumitno prethodi, a to je na odricanje svojih prava u korist prava drugoga. Drugo poglavlje Poslanice Filipljanima kristalno jasno ukazuje na put iscjeljenja i ostvarenja sličnosti sa Stvoriteljem - "u poniznosti smatrajte jedan drugoga većim od sebe!" (Fil 2,3).

Kad ova spoznaja dopre na pravo mjesto, u umu i srcu, onda postulati iz Poslanice Efežanima 5 o tome da se "Žene pokoravaju svojim muževima kao Gospodinu", a da "Muževi ljube svoje žene kao što je Krist ljubio Crkvu..." (Ef 5,22.25), postaju ostvarivi i dobiju svoj pun smisao i vjerodostojnost.

Ako dvoje zaista kane postati jedno, onda neki pojedinačni dijelovi moraju biti odstranjeni, kako ne bi bio stvoren monstrum s viškom nefunkcionalnih udova. Ovdje ne mislim na tjelesne, nego radije na "udove" naravi koje valja uskladiti. Fina motorika bračnog saveza očituje se u stalnom, bolnom i naporom usklađivanju. Što prije taj proces počne, "hrvanje" prelazi u "skladni ples".

Kršćanski bračni savez nije savez gdje dvoje postaju jedno - ili kako to matematički izražavamo $1+1=1$ - nego je to savez triju osoba koje postaju jedno. Ovdje se, dakako, ne radi o djetetu kao trećoj osobi, nego o Bogu kao trećoj osobi. Svjetovni bračni savezi uključuju mogućnost raskida saveza ako se obje strane dogovore o tome, dok kršćanski bračni savez tu uključuje i treću osobu, Boga, koji je partner i koji isto tako odlučuje. A On želi da jedinstvo traje vječno i da je jedini uvjet za prestanak saveza smrt partnera.

Obiteljski odnosi u svjetlu Biblije

Biblija prepoznaje privrženost supružnika za cijeli život. Ženidbeni savez prekida samo smrt (Rim 7,2-3). Ulazak u drugi ženidbeni savez dok je jedno od supružnika

živo predstavlja preljub (Mal 2,14-16). Preljub ima snagu smrti i poništava ženidbeni savez (Mt 19,3-9). Ljubav je temeljna spona među supružnicima (Ef 5,25-31.33). Pokornost nije iznuđena, nego je plod predane ljubavi. Slika odnosa Krista prema Crkvi najbolje oslikava savršeni bračni odnos.

Biblija muževima nalaže da razumiju potrebe žene (1 Pt 3,7), i da se ne odnose osorno (Kol 3,19). Muž se treba brinuti za svoju obitelj u svakom pogledu (1 Tim 5,8) jer time dokazuje i potvrđuje svoju vjeru. Vjernik koji zanemaruje obitelj izjednačava se s nevjernikom. Stariji i iskusniji trebaju poučavati o tome koliko je važna ljubav u ženidbenom savezu (Tit 2,4).

Iz dobrog bračnog odnosa proizlazi i dobar odnos prema djeci. Biblija upućuje na to da roditelji trebaju odgajati svoju djecu (Ef 6,4) i poučavati ih o Bogu (Pnz 6,6-9).

Odgaj djece primarna je roditeljska dužnost. Crkva ne može zamijeniti roditeljski odgoj. Roditelji snose odgovornost za svoju djecu (Izr 22,6; Post 18,19; Pnz 4,9-10; 1 Sam 2,22-25; 2 Tim 1,5 i 3,15).

Odgajanje djece treba biti dosljedno i pravedno jer se inače postiže ogorčenje kod djece (Ef 6,4). Djecu valja poučavati da slušaju mudro iskustvo svojih roditelja (Izr 6,20-23). Poslušnost djece roditeljima ima značajno mjesto u biblijskom nauku (Ef 6,1; Kol 3,20; 2 Tim 3,1-2). Isus je pokazao na vlastitu primjeru poslušnost roditeljima (Lk 2,51). Nepokornost roditeljima ubraja se u prekršaje koji, prema Božjoj riječi, zaslužuju najveću kaznu (Rim 1,30-32).

Bog je ljudima dao bračni savez kako bi mogli biti blagoslov jedni drugima i svima koji će se iz toga saveza roditi ili u njega biti uključeni. No neosporna činjenica je da to tako nije u današnje vrijeme kod mnogih bračnih saveza, uključujući i kršćanskih. Otudjenje supružnika žalosna je i česta pojava. To se prenosi na otudjenje djece od roditelja i roditelja od djece. Ne radi se ovdje samo o prečesto korištenom izgovoru o generacijskom jazu, nego o plodu ili rezultatu onoga prvog otudjenja. Otudjenja od Boga.

Dvoje u braku zametak su onome što u hrvatskom zovemo – obitelj. Obitelj, a tu bih htio naglasiti etimološko značenje ove hrvatske riječi koja u svom korijenu sadrži glagol “obitavati” odnosno “živjeti zajedno” - osnovna je stanica ljudskoga društva. Snaga društva ne vrednuje se toliko snagom pojedinca, već daleko više snagom obitelji, jedne od karika koje to društvo sačinjavaju.

Bog je ljudima, koje je stvorio na svoju sliku i priliku, dao da žive u obiteljima, gdje oni tu njegovu “sliku i priliku” trebaju ostvariti i potvrditi. Erma Bombeck, vrlo popularna američka kolumnistica i humoristica, koju je svojevremeno objavljivalo više od 900 novina i časopisa, ovako je pisala:

“Obitelj. Mi smo čudna mala grupa individua, koji se probijaju kroz život, dijeleći zarazne bolesti i pastu za zube, priželjkujući komad kolača onoga drugog, skrivajući šampone jedni pred drugima, posuđujući jedni od drugih

novac, zaključavajući jedni druge u sobe, udarajući se međusobno i ljubeći mjesto koje boli, smijući se, braneći jedni druge i nastojeći dokučiti cijeli život što nas to zapravo drži skupa.”

Obitelj je osjetljiva i krajnje odgovorna institucija. Ono što smo stekli u roditeljskom domu ostaje s nama cijeli život. Odrasla se osoba oblikuje već u najranijem djetinjstvu. “Sve sretne obitelji su slične, ali svaka nesretna obitelj je nesretna na svoj način.” – napisao je Lav Tolstoj u romanu “Ana Karenjina”, na samom početku prvoga poglavlja.

Žaloso je da ima toliko obitelji u kojima ljudi žive zajedno, ali jedva da razgovaraju. Obitelj tada prestaje biti mjesto gdje se mogu podijeliti osjećaji.

Dijete raste u uskim okvirima izgovorenih i neizgovorenih riječi. U obitelji ono stječe osnovne pojmove o ljudima. Ovdje uči o predrasudama, otkriva svjetonazore, dobiva mišljenje o sebi. U okruženju roditeljskog doma neka djeca rastu u sreći, prilagođena svijetu i slobodnom odlučivanju.

Netko je rekao: “Mnogi muževi mogu izgraditi kuće, ali ne uspiju izgraditi obitelj.” Odakle to? Osobna sreća i zadovoljstvo u maloj mjeri zavise o nečijoj školskoj spremi i materijalnom stanju. Izgleda da je važnije kako su roditelji postupali prema nama u najranijoj mladosti. Ljudi obično vide sebe onakvima kakvim bi željeli biti. No djeca svakodnevno, na tisuću suptilnih načina, vide baš ono što mi tako vješto sakrivamo pred drugima, izvan našeg doma. Djeca dobro vide našu pravu narav i ponašanje.

Ništa nije tako ružno kao dom koji sličí bojišnici. Ništa tako teško ne pada djeci kao roditelji koji ne znaju pokazati jedno drugome ljubav. O roditeljima ponajviše zavisi kako će se djeca ponašati. Kad jednom odrastu, ni oni neće znati obuzdati svoje ponašanje. Neće znati voljeti.

Isus je pomagao ljudima da pronađu prave i vječne vrijednosti. Htio je da svatko živi slobodno u punom smislu te riječi. Isus je učio kako voljeti i kako prihvaćati ljubav.

Možete li zamisliti kako se osjeća majka kojoj dijete postavi pitanje: “Zašto tata više ne živi s nama?” Dijete, čije su srce roditelji, koji više ne žele živjeti zajedno, podijelili na dva dijela, teško može pronaći smisao vlastitog života. Gdje naći snagu za ostvarenje vlastite obitelji? Kada se sebični roditelji sukobe i odu svaki na svoju stranu, dijete gotovo uvijek ostane krvariti usred bojišnice.

Postoji uvjerenje da se djeca vrlo brzo oporavljaju od takvih šokova. Istina je da se ona nekako prilagode, donekle pomire sa svojim stanjem, ali njihovo srce je ranjeno i to ostavlja brazgotinu na njihovu duhovnom tkivu. Pogledajmo bračni par koji se stalno svađa. Oboje se bijedno osjećaju. Njihov se dom raspada brže no što rane mogu zacijeliti. Mnogi brakovi, koji su to samo izvana, već su to odavno prestali biti. Oni traju samo zbog toga što je to, kako supružnici kažu, bolje za djecu ili zbog toga što je potrebno sačuvati ugled.

Obitelj se gradi na ljubavi, požrtvovanju i suodgovornosti. Osnivanjem obitelji preuzimamo odgovornost za živote, koji će u toj obitelji, u tom domu naučiti prve korake ljubavi i posvećenja.

Konfucije je ovako govorio: "Nemoguće je poučavati druge o nečemu što nismo poučili članove svoje obitelji." Ovaj savjet u skladu je s biblijskim naukom i vrlo primjenjiv u životu crkve. Zato nije čudno da Bog zahtijeva od onih koji teže za crkvenim službama da "trebaju dobro upravljati svojom kućom i držati svoju djecu u podložnosti s punim dostojanstvom, jer ako tko ne zna upravljati svojom kućom, kako će se brinuti za Crkvu Božju?" (1 Tim 3,4-5).

U Hrvatskoj situacija nije sjajna. Ugledne katoličke novine "Glas Koncila" u br. 9, od rujna 2008, objavljuju da mladi sve kasnije ulaze u brak. Dok su se u osamdesetima djevojke udavale s 23, a mladići s 25, ova se granica pomaknula na 27 za djevojke i 30 za mladiće. Mladi smatraju obitelj važnom društvenom institucijom, ali svakodnevni profesionalni život sve više zarobljava planove i želje za zasnivanjem obitelji. Statistika navodi još jednu činjenicu, a to je da se u Europi službeno raspada svaki treći brak, u Hrvatskoj se to događa tek svakom petom. Prof. dr. Anđelko Akrap, autor članka, navodi kolika je važnost crkvene zajednice u odgoju mladih i očuvanju postojećih bračnih zajednica.

Crkve reformacijske baštine u Hrvatskoj nose punu odgovornost u poučavanju značaja obitelji i temeljnih vrijednosti braka. Kao vjerničke zajednice, koje su vođene i privržene Svetom Pismu, trebaju uvijek imati na umu da je otvoreno proučavanje Riječi i primjena u svakodnevnom životu najučinkovitije oruđe u naviještanju Radosne vijesti. Kad se vjerničke zajednice počnu ponašati kao društvene organizacije kojima je masovnost ili privrženost određenom tumačenju Pisma jedina zadaća, gubi se najvažnija komponenta Crkve, kao zajednice vjernika kojom Bog gradi - svoju obitelj. Isus je obećavao da će biti tamo gdje se "dvojica ili trojica sastanu u njegovo ime", potvrđujući da mu je više stalo do zajedništva nego do pojedinačnog pristupa. To se osobito vidi u onom dijelu Propovijedi na gori, gdje Isus pobožno prinošenje dara Bogu na žrtvenik, uvjetuje izmirenjem s bratom - "koji ima nešto protiv tebe" (Mt 5,23-24).

Crkva je duhovna obitelj, sazdana slično kao i zemaljska obitelj. U obitelj se rađa i ona ima svrhu odgajanja do zrelosti. Suvremeno društvo, napadano sa svih strana poticajima na individualnost, na to da je svatko "sam svoj otok", ulazi u duboke krize. Biblija, na samom početku, bilježi Božju izjavu o tome kako "nije dobro da čovjek bude sam" (Post 2,18). To vrijedi i danas. Zato nam je Bog dao mogućnost da živimo obitelj na dvije razine, koje se isprepliću i nadopunjuju - na tjelesnoj i duhovnoj. Kad shvatimo koliko nam znači zemaljska obitelj, shvatit ćemo da nam je potrebna i duhovna. Kriza Crkve proizlazi iz raznolikih kriza naših svjetovnih obitelji. I zato je razumijevanje značaja kršćanske obitelji još važnije u vremenu u kojemu živimo.

The Significance of the Christian Family in Modern Society

Summary

God intended for the people he created in his image and likeness to live in families where they can generate and confirm his "image and likeness". That is why the Christian family is such an important link in society. The value of the church community is best confirmed (or denied) by the implementation of said community by Christian families. In this modern society of alienated individuals, the Christian family has an even more distinguished role.

Key words: family, marriage, society, church, Christian values.